

**Towarzyszenie rodzicom po stracie
/ osieroconym rodzicom**

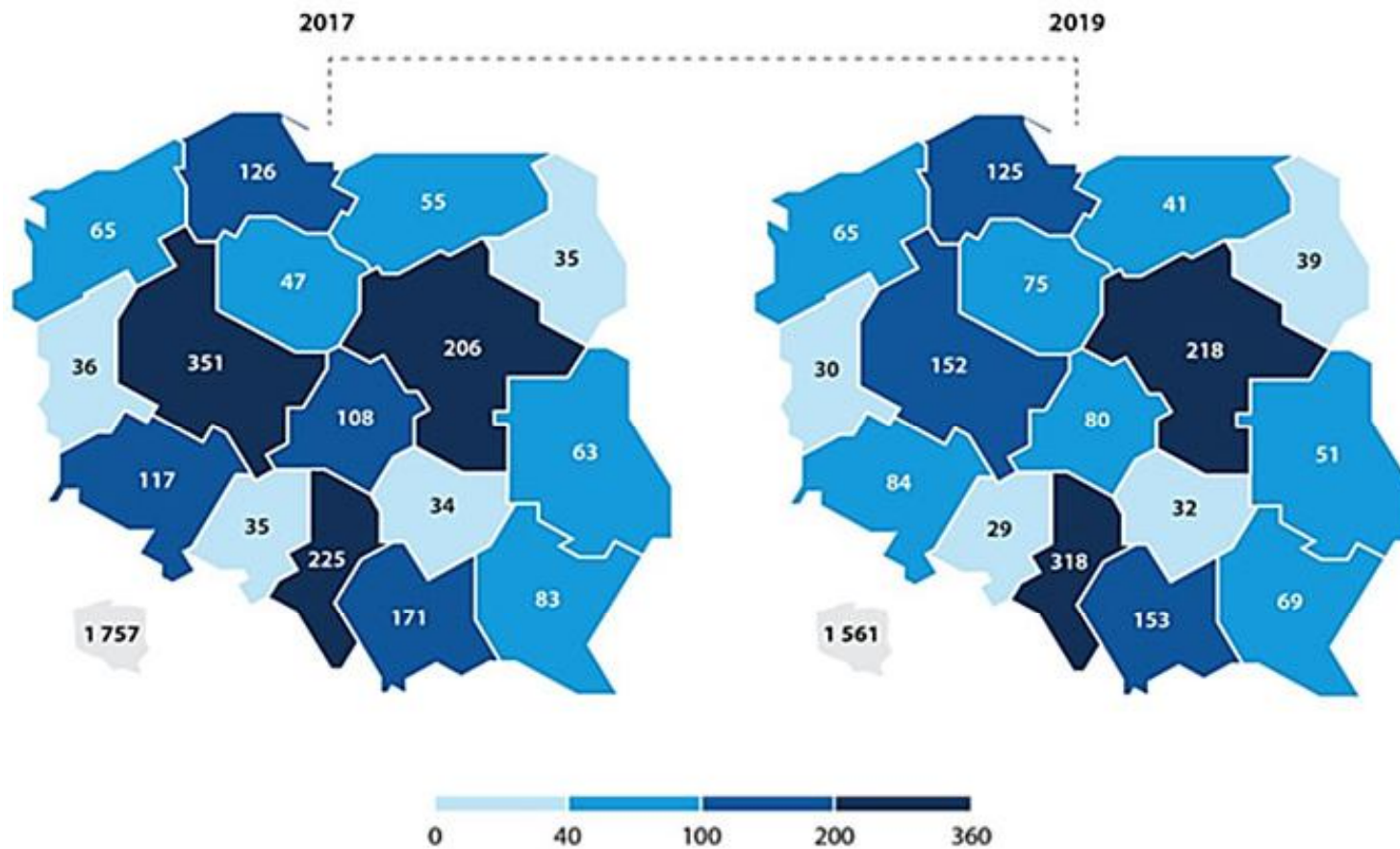

Fundusz Narodów Zjednoczonych na rzecz Dzieci

W Polsce w latach 2017-2019, każdego roku **ok. 1700 kobiet urodziło martwe dziecko, a u ok. 40 tys. kobiet ciąża zakończyła się poronieniem.** Szacuje się, że około **10-15 proc. wszystkich ciąż kończy się poronieniem.**

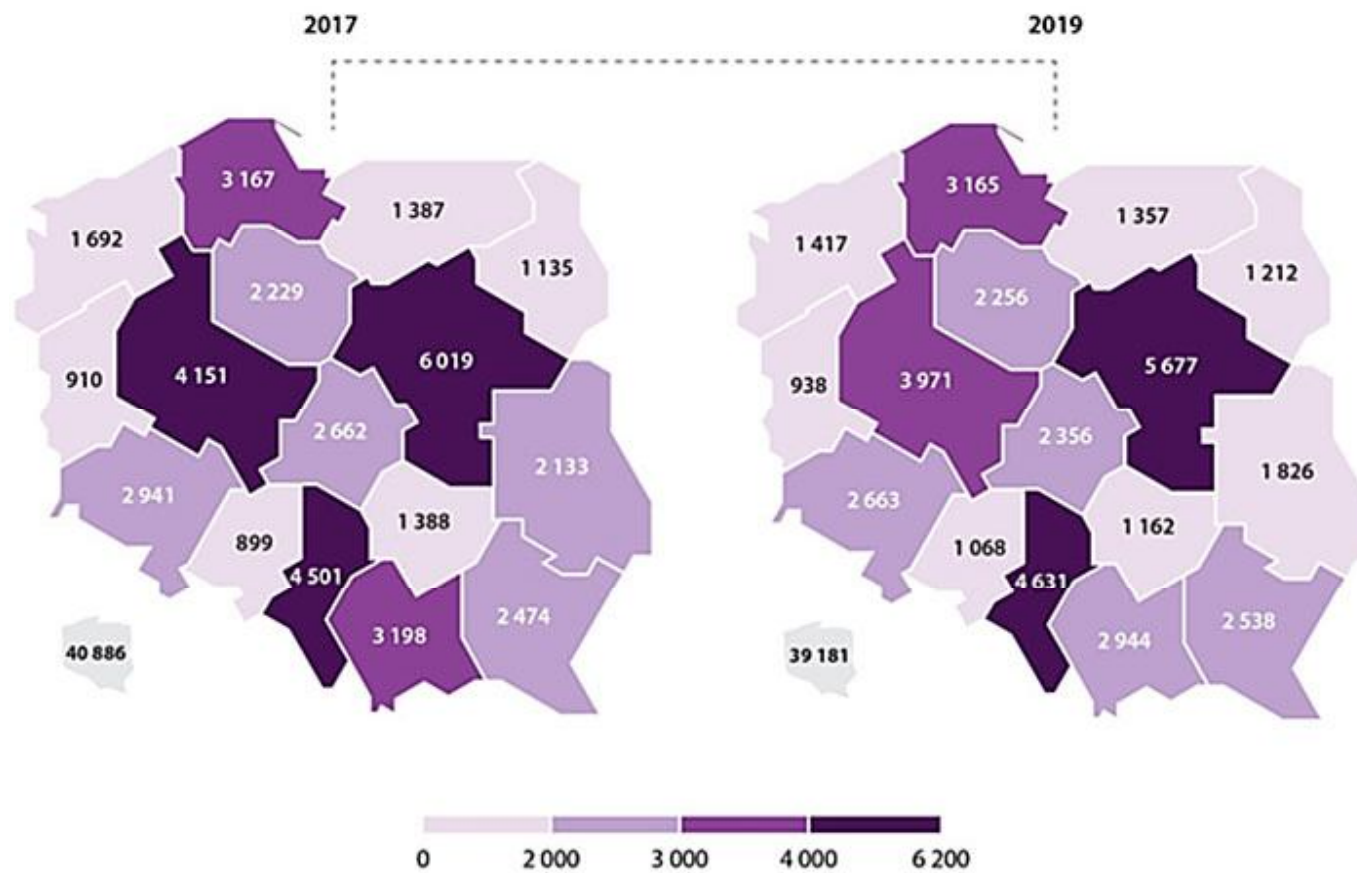
Według raportu UNICEF, na świecie **co 16 sekund rodzi się martwe dziecko.** W raporcie zauważono również, że martwe urodzenia są wyzwaniem nie tylko w ubogich krajach. W 2019 r. 39 krajów o wysokich dochodach odnotowało **większą liczbę martwych urodzeń niż zgonów noworodków**, a 15 krajów miało **wyższą liczbę martwych urodzeń niż zgonów niemowląt.** Polska oraz cała Europa leżą w strefie, w której wskaźnik martwych urodzeń nie przekracza sześciu zgonów na 1000 porodów. **W Polsce ten wskaźnik wynosi nieco ponad trzy martwe urodzenia na 1000 porodów**, podobnie jak w Belgii, Francji czy na Węgrzech.

Urodzenia martwe

Źródło: Opracowanie własne NIK na podstawie danych uzyskanych z Centrum Systemów Informacyjnych Ochrony Zdrowia.

Poronienia samoistne

Źródło: Opracowanie własne NIK na podstawie danych uzyskanych z Centrum Systemów Informacyjnych Ochrony Zdrowia.

Jak powinna wyglądać opieka nad pacjentkami w sytuacjach szczególnych według rozporządzenia z 2018 r. w sprawie opieki okołoporodowej?

SYTUACJE SZCZEGÓLNE

ROZPOZNANIE PODCZAS CIĄŻY
CIĘŻKIEJ CHOROBY LUB
WADY DZIECKA

PORONIENIE

URODZENIE DZIECKA MARTWEGO,
NIEZDOLNEGO DO ŻYCIA,
CHOREGO LUB Z WADAMI
WRODZONYMI

PACJENTKI BĘDĄCE W SYTUACJACH SZCZEGÓLNYCH POWINNY MIEĆ ZAPEWNIONE:

czas pozwalający na
oswojenie się
z informacją

możliwość szybkiego
skorzystania z pomocy
psychologicznej

możliwość kontaktu
z duchowym jej
wyznania

możliwość wsparcia
przez bliskie osoby

odseparowanie od
kobiet, które oczekują
lub urodziły zdrowe
dziecko

traktowanie
z szacunkiem

możliwość pożegnania
się ze zmarłym
dzieckiem w obecności
osób bliskich

opiekę laktacyjną

WYCZERPUJĄCE INFORMACJE DOTYCZĄCE:

stanu jej
zdrowia

możliwości
uzyskania dalszej
pomocy
psychologicznej

miejsc i organizacji
udzielających
wsparcia

przysługujących
jej praw

możliwości
pochówku

Zródło: opracowanie własne NIK.

World Health
Organization

Why we need to talk about losing a baby

Losing a baby in pregnancy through miscarriage or stillbirth is still a taboo subject worldwide, linked to stigma and shame. Many women still do not receive appropriate and respectful care when their baby dies during pregnancy or childbirth.

Many women who lose a baby in pregnancy can go on to develop mental health issues that last for months or years— even when they have gone on to have healthy babies.

miscarriage rate of [10-15%](#) in women who knew they were pregnant. Pregnancy loss is defined differently around the world, but in general a [baby who dies before 28 weeks of pregnancy is referred to as a miscarriage, and babies who die at or after 28 weeks are stillbirths](#). Every year, nearly [2 million babies](#) are stillborn, and many of these deaths are preventable. However, miscarriages and stillbirths are not [systematically recorded](#), even in developed countries, suggesting that the numbers could be even higher.

Each day in 2020
2,000 babies
were born alive

500 babies
were miscarried

150 babies
were born preterm

7 babies
were stillborn

Each day in 2018

2,060 babies
were born alive

515 babies
were
miscarried

144 babies
were
born preterm

8 babies
were
stillborn

Polska:

„Każdego dnia w Polsce 15 osób odbiera sobie życie, wśród nich jest jedno dziecko.

W wyniku śmierci samobójczej ginie więcej osób niż w wypadkach drogowych” – te dwa zdania najczęściej pojawiają się w mediach, jeżeli chodzi o problem samobójstw w Polsce.

Świat

Najwyższy wskaźnik liczby samobójstw na 100 000 mieszkańców na świecie wykazuje Korea (24,6) oraz Litwa (21,6), następnie Słowenia (16,5), Belgia (15,9) oraz Japonia (14,7). **Polska, ze wskaźnikiem 11,1 klasyfikuje się na 18 miejscu.**

Unia Europejska

Najwyższy wskaźnik liczby samobójstw na 100 000 mieszkańców w Unii Europejskiej wykazuje Litwa (21,6) oraz Słowenia (16,5), następnie Belgia (15,9), Łotwa (14,3) oraz Węgry (14,2). **Polska, ze wskaźnikiem 11,1 klasyfikuje się na 10 miejscu.**

Według danych statystycznych Światowej Organizacji Zdrowia (World Health Organization, WHO) na całym świecie **800 000** ludzi rocznie odbiera sobie życie. W komunikatach przedstawianych przez WHO przebijają się informacje, że co **40 sekund ktoś popełnia samobójstwo, natomiast co 3 sekundy podejmowana jest przez kogoś próba samobójcza.**

W Polsce

W 2015 roku odnotowano ponad 500 czynów samobójczych wśród nastolatków.

Najczęściej odbierają sobie życie osoby w granicach 15 - 19 roku życia.

Próby samobójcze zdarzają się 15 razy częściej niż akty dokonane. Oznacza to, że próby samobójcze podejmuje nawet 6 tys. dzieci i nastolatków rocznie.

Częściej samobójstwo popełniają chłopcy. Dziewczynki częściej dokonują prób samobójczych.

Na świecie (Dane WHO)

Co 40 sekund ktoś na świecie popełnia samobójstwo. Czas ten w 2020 roku się skrócił do 22 sekund, a liczba osób próbujących popełnić samobójstwo - wzrosnąć 10-20 krotnie.

Rok 2001 był przełomowy pod względem liczby ofiar samobójstw (849 000): łącznie była ona większa niż liczba ofiar przemocy (500 000) i wojen (230 000).

10 - 20 % dzieci na świecie cierpi na jedną lub więcej chorób psychiczną lub ma problemy z zachowaniem. W 20-50% rodzin u dzieci i nastolatków cierpiących na depresję już wcześniej występowały jej przypadki.

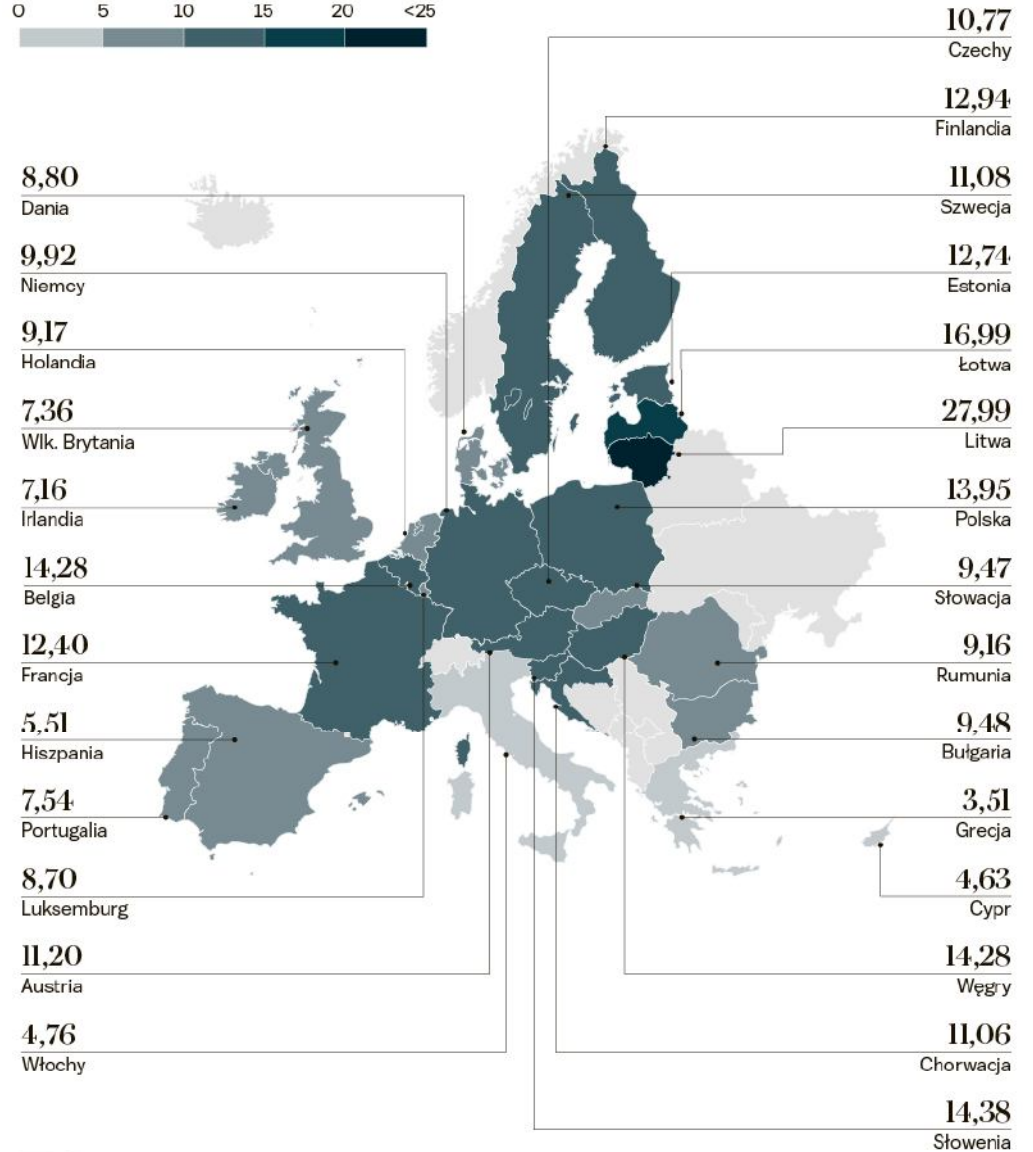

W większości krajów europejskich roczna liczba ofiar samobójstw jest większa niż ofiar wypadków samochodowych.

Samobójstwa w Europie

Na 100 tys. mieszkańców, standaryzowane ze względu na wiek

0 5 10 15 20 <25

Rok	KWP	Liczba osób w zamachach samobójczych zakończonych zgonem	Grupa wiekowa - '0-6'	Grupa wiekowa - '7-12'	Grupa wiekowa - '13-18'	Grupa wiekowa - '19-24'	Grupa wiekowa - '25-29'	Grupa wiekowa - '30-34'	Grupa wiekowa - '35-39'	Grupa wiekowa - '40-44'	Grupa wiekowa - '45-49'	Grupa wiekowa - '50-54'	Grupa wiekowa - '55-59'	Grupa wiekowa - '60-64'	Grupa wiekowa - '65-69'	Grupa wiekowa - '70-74'	Grupa wiekowa - '75-79'	Grupa wiekowa - '80-84'	Grupa wiekowa - '85+'	Wiek nieustalony	Dzień tygodnia - poniedziałek	Dzień tygodnia - wtorek	Dzień tygodnia - środa	Dzień tygodnia - czwartek	Dzień tygodnia - piątek	Dzień tygodnia - sobota	Dzień tygodnia - niedziela
-----	-----	--	-----------------------	------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-----------------------	------------------	-------------------------------	-------------------------	------------------------	---------------------------	-------------------------	-------------------------	----------------------------

2021 Polska 5201 0 2 125 344 384 467 505 492 465 409 466 454 378 282 141 136 135 16 859 778 696 702 735 657 774

Dane	dotyczące	zamachów samobójczych	zakończonych	zgonem	w	Polsce	według	Komendy	Główniej	Policji:
rok	2021	5201								
rok	2020	5165								
rok	2019	5255								
rok	2018	5182								
rok	2017	5276								
rok	2016	5405								
rok	2015	5688								

Key facts

- More than 700 000 people die due to suicide every year.
- For every suicide there are many more people who attempt suicide. A prior suicide attempt is the single most important risk factor for suicide in the general population.
- Suicide is the fourth leading cause of death among 15-29 year-olds.
- 77% of global suicides occur in low- and middle-income countries.
- Ingestion of pesticide, hanging and firearms are among the most common methods of suicide globally.

Pomoc

<https://www.stratadziecka.pl>

<https://www.poronilam.pl/>

<http://www.dlaczego.org.pl/>

<https://www.facebook.com/FundacjaDonumVitaeNaszeDzieciUtracone>

<https://fundacjateczowykocyk.pl/>

<https://centrumemocja.pl/>

<http://rodzicepostracie.lublin.pl/>

<https://fundacjamatecznik.pl/>

<https://misericors.org/tag/duszpasterstwo-rodzicow-po-stracie-dziecka-w-lagiewnikach/>

LOS DZIECI ZMARŁYCH BEZ CHRZTU

- © Teza o *limbus puerorum* przyjmowano na Zachodzie praktycznie do Soboru Watykańskiego II, ale w najnowszym KKK (1992 r.) nie pojawia się ten termin
- © kardynał **Joseph Ratzinger** w słynnym **Raporcie o stanie wiary z 1985 r.** stwierdził:
„Otchłań dzieci (limbus puerorum) nigdy nie była ściśle określoną prawdą wiary, ale przyporządkowana była innej, absolutnie pierwszoplanowej prawdzie wiary - znaczeniu chrztu”.

LOS DZIECI ZMARŁYCH BEZ CHRZTU

- © **Sobór Watykański II** nie rozstrzygnął tej kwestii, ale wg Międzynarodowej Komisji Teologicznej przyczynił się pośrednio do ponownego zajęcia się tą kwestią.
- © **Katechizm Kościoła Katolickiego** z 1992 r. w nr 1258:
„W przypadku dzieci zmarłych bez chrztu można mówić o pewnego rodzaju zbawczym pragnieniu chrztu, w analogii do chrztu pragnienia dorosłych, który przynosi owoce chrztu, nie będąc sakramentem”.

LOS DZIECI ZMARŁYCH BEZ CHRZYTU

- © Jan Paweł II „*Evangelium vitae*” w 1995 r. nr 99 do kobiet, które poddały się zabiegowi aborcji:
„Odkryjcie, że nic jeszcze nie jest stracone, i będziecie mogły poprosić o przebaczenie także swoje dziecko: ono teraz żyje w Bogu”.

Ta wypowiedź nie jest dogmatem, ale głębokim przekonaniem papieża, że dzieci zmarłe bez chrztu dostępują zbawienia. To pierwsza w historii nauczania Magisterium Kościoła taka wypowiedź, która została usunięta z ostatecznej, kanonicznej, obowiązującej łacińskiej wersji encykliki. Choć jej nie pozostawiono (jedynie w przekładach na inne języki) ślad i nadzieja pozostała.

LOS DZIECI ZMARŁYCH BEZ CHRZTU

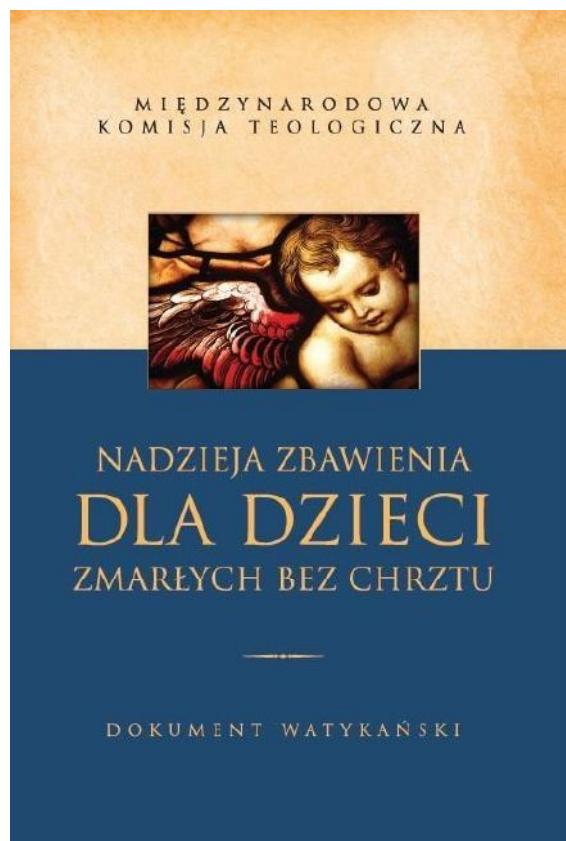
- © **Międzynarodowa Komisja Teologiczna** (w skład której weszli eksperci związani z Kongregacją Nauki Wiary) opublikowała w kwietniu 2007 roku dokument „**Nadzieja zbawienia dzieci zmarłych bez chrztu**”

nie jest to głos Magisterium Kościoła ani Kongregacji Nauki Wiary, ale można przypuszczać, że przeciera szlak przed oficjalną wypowiedzią na ten temat samej Kongregacji Nauki Wiary lub papieża.

LOS DZIECI ZMARŁYCH BEZ CHRZTU

- ◉ **Międzynarodowa Komisja Teologiczna** podkreśla dwie rzeczy:
  1. Możemy mieć nadzieję, ale nie pewność ich zbawienia.
  2. Nadzieja zbawienia dzieci zmarłych bez chrztu nie może kwestionować i nie kwestionuje konieczności tego sakramentu. Chrzest pozostaje zwykłą drogą do uwalnia człowieka od grzechu pierwородnego, to jest otwarcia drogi do zbawienia udzielanego przez Chrystusa za pośrednictwem Kościoła.

100 Modlitwa liturgiczna odzwierciedla, a równocześnie formuje sensus fidei Kościoła łacińskiego w odniesieniu do losu dzieci, które umierają bez chrztu: Lex orandi, lex credendi. Jest znaczące, że w greckim Kościele prawosławnym jest przewidziany jeden obrzęd dla dzieci, ochrzczonych bądź nie, oraz Kościół modli się za wszystkie zmarłe dzieci, aby mogły być przyjęte na łono Abrahama, gdzie nie ma bólu ani lęku, ale jest tylko życie wieczne.

101. „Jeśli chodzi o dzieci zmarłe bez chrztu, Kościół może tylko polecać je miłosierdziu Bożemu, jak czyni to podczas przeznaczonego dla nich obrzędu pogrzebu. Istotnie, wielkie miłosierdzie Boga, «który pragnie, by wszyscy ludzie zostali zbawieni» (1Tm 2,4), i miłość Jezusa do dzieci, która kazała Mu powiedzieć: «Pozwólcie dzieciom przychodzić do Mnie, nie przeszkadzajcie im» (Mk 10,14), pozwalają nam mieć nadzieję, że istnieje jakaś droga zbawienia dla dzieci zmarłych bez chrztu. Tym bardziej naglące jest wezwanie Kościoła, by nie przeszkadzać małym dzieciom przyjść do Chrystusa przez dar chrztu świętego

102 Dochodzimy do wniosku, że liczne czynniki, które wyżej przeanalizowaliśmy, dostarczają poważnych racji teologicznych i liturgicznych, by mieć nadzieję, że dzieci, które umierają bez chrztu, zostaną zbawione i będą cieszyć się oglądaniem uszczęśliwiającym. Podkreślamy, iż chodzi tutaj o racje nadziei w modlitwie, a nie o elementy pewności. Jest wiele rzeczy, które po prostu nie zostały nam objawione (por. J 16,12). Wierzymy i pokładamy nadzieję w miłosiernym i miłującym Bogu, który został nam objawiony w Chrystusie, a Duch Święty skłania nas do wdzięcznej modlitwy i nieustannej radości (por. 1Tes 5,18).

103. Zostało nam objawione, że zwyczajna droga zbawienia przechodzi przez sakrament chrztu. Żadne z wyżej przedstawionych rozważań nie może być wykorzystane do pomniejszenia konieczności chrztu ani do odkładania jego udzielania. Istnieją raczej poważne racje, jak chcemy tutaj na końcu potwierdzić, by mieć nadzieję, że Bóg zbawi te dzieci, ponieważ nie można było uczynić dla nich tego, co chcieliby się uczynić, to znaczy ochrzcić je w wierze i w życiu Kościoła.

Krajowy Ośrodek Duszpasterstwa Rodzin KEP wraz z Polskim Stowarzyszeniem Obrońców Życia Człowieka w Krakowie przygotował “Kompendium pastoralne o rodzinnym pogrzebie dziecka martwo urodzonego i towarzyszeniu w żałobie osieroconej rodzinie”.

Kompendium pastoralne
o rodzinnym pogrzebie
dziecka martwo urodzonego
i towarzyszeniu w żałobie
osieroconej rodzinie

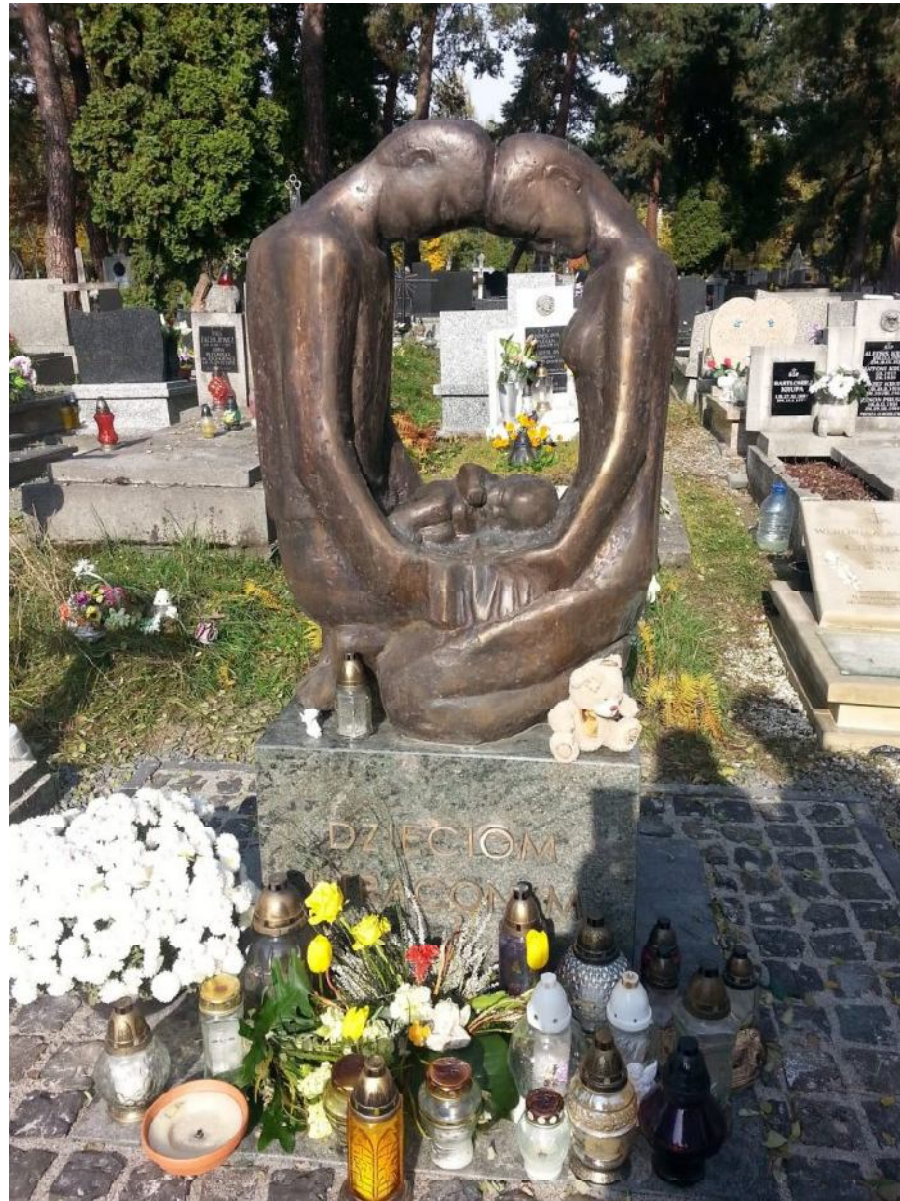
Pomniki dzieci utraconych

POMNIK DZIECKA
UTRACONEGO

jestem

PAMIĘCI DZIECI
UTRACONYCH

eswinoujście.pl
Twoje pierwsze źródło informacji

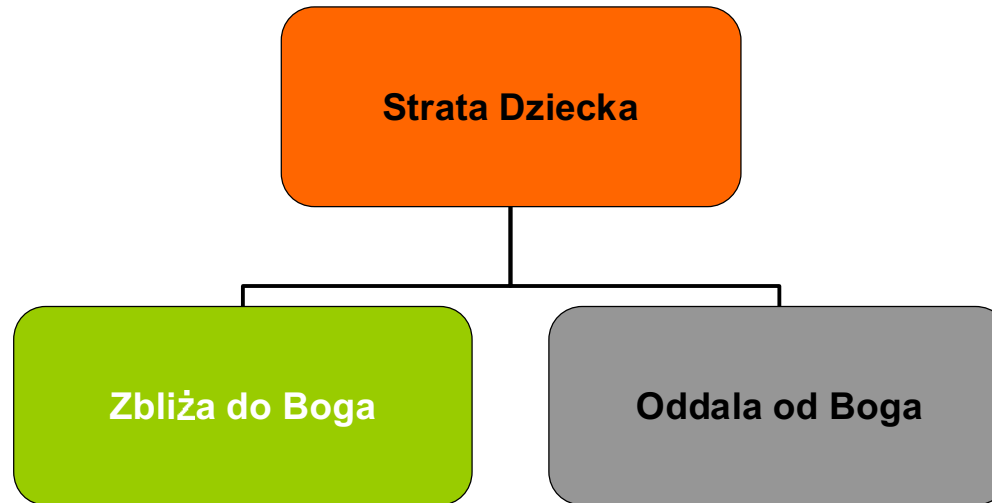

PROCES

Jedność potrzeb duchowych i emocjonalnych u osieroconych rodziców

a) Strata dziecka - obecność (doświadczenie) świata duchowego

b) Intensywna potrzeba (głód) duchowy u osieroconych rodziców

Potrzeby duchowe/emocjonalne

- Pozwolić mówić
- Pozwolić milczeć
- Nie uciekać od osoby osieroconej
- Nie dawać tzw. „dobrych rad”
- Pozwolić płakać
- Dać czas
- Pierwszy krok jest najgorszy, wszystko po raz pierwszy (rocznica śmierci, święta, dzień ojca, matki, itp.)
- Różnice w przeżywaniu żałoby między mężczyzną a kobietą
  - kobiety
  - mężczyźni
  - dzieci (bliskość, prostota, łatwiejszy kontakt ze światem nadprzyrodzonym)

Zaspokojenie potrzeb duchowych/emocjonalnych

- 1.Znaki
- 2.Sny (biblia)
- 3.Doświadczenie obecności (świętych obcowanie)
- 4.Obrzędy/Rytuały
- 5.Pytania
- 6.Opowiadania
- 7.Złość (gniew)
- 8.Przebaczenie

*****

- 1.Modlitwa
  - 2.Sakramenty
- Działanie łaski w czasie – uzdrowienie, pogodzenie, akceptacja

Nasza wspólnota / zwyczaje/ doświadczenia

„Chrzest pragnienia” we wspólnocie osieroconych rodziców

KAŻDY
MA PRAWO
DO GODNEGO
POCHÓWKU

Etapy żałoby

1. Pierwszym etapem żałoby jest **zaprzeczenie**, któremu towarzyszy niedowierzenie temu, co nas spotkało, niemożność dopuszczenia do siebie myśli o śmierci (wyparcie, zaprzeczenie).
2. Drugi etap to faza **gniewu (buntu)**, podczas której podejmujemy swoistą walkę z przeżytym doświadczeniem. Nie zgadzamy się z nim, robimy to tak uparcie, jak gdyby faktycznie od nas zależała zmiana biegu czasu.

3. Potem zaczynamy się **targować (etap trzeci)**. Nie udało się buntem, to może prośbą? "Boże, oddaj mi dziecko, a ja będę najlepszym rodzicem na świecie", "Pozwól mi jeszcze raz je przytulić, a ja nigdy nie przestane się modlić". Podejmujemy nierówną walkę z rzeczywistością, która kończy się niepowodzeniem i przynosi obniżenie nastroju (stan depresyjny). Czujemy się bezsilni, myślimy, że zawiedliśmy. Wszystko straciło sens. Jedyne, co nam pozostało, to łzy, samotność i przerażające poczucie pustki. To chyba najboleśniej moment w przeżywaniu żałoby. **I najdłużej trwający.**

4. Jeśli obok nie zabraknie bliskich nam osób, jeśli nie zwątpimy, nie stracimy wiary, na horyzoncie (wcześniej czy później) zacznie pojawiać się **akceptacja** (tak! na prawdę zacznie się klarować!), czyli swoiste uspokojenie, pogodzenie się z rzeczywistością, akceptacja zmiany naszego życia. Czasami także wybaczenie. Ostatni etap nie przynosi zapomnienia - daje możliwość odnalezienia się w nowej sytuacji, w "nowym życiu", które nie będzie już nigdy takie samo.

JA JESTEM
ZMARTWYCHWSTANIE

